

FÖRSVARsutskottets utlåtande 3/2004 rd

Statsrådets redogörelse om Finlands deltagande i EU:s militära krishanteringsoperation i Bosnien-Hercegovina (Althea)

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 14 september 2004 statsrådets redogörelse om Finlands deltagande i EU:s militära krishanteringsoperation i Bosnien-Hercegovina (Althea) (SRR 5/2004 rd) till utrikesutskottet för beredning och bestämde samtidigt att försvarsutskottet ska lämna utlåtande i saken till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- försvarsminister Seppo Kääriäinen
- enhetschef Elina Kalkku, utrikesministeriet
- avdelningschef Pauli Järvenpää och specialforskare Mari Eteläpää, försvarsministeriet
- överstelöjtnant Reima Helminen, Huvudstaben
- major Juha Majala, Försvarsmaktens internationella centrum.

STATSRÅDETS REDOGÖRELSE

Redogörelsen grundar sig på 2 § 2 mom. i lagen om fredsbevarande verksamhet och gäller Finlands deltagande i EU:s militära krishanteringsoperation i Bosnien och Hercegovina. Europeiska rådet bekräftade i december 2003 EU:s beredskap för en krishanteringsoperation i Bosnien och Hercegovina, och Nato beslutade att avsluta SFOR-operationen i Bosnien och Hercegovina i juni 2004. I FN:s säkerhetsråds resolution 1551(2004) av den 9 juli 2004 välkomnas EU:s kommande krishanteringsoperation i Bosnien och Hercegovina.

Operation Althea startar i december 2004. Styrkan kommer inledningsvis att uppgå till totalt 7 000 soldater. Enligt redogörelsen skall styrkan emellertid enligt de nuvarande planerna relativt snabbt skäras ned till hälften av den inle-

dande totalstyrkan. Enligt regeringen kommer reglerna om användning av maktmedel i operation Althea att utarbetas på grundval av EU:s koncept för maktmedel från 2002 så att de lämpar sig för Althea och den omgivning där de tillämpas. Reglerna ska enligt planerna godkännas av Europeiska unionens råd den 11 oktober 2004.

Avsikten är att Finland ska delta i operationen med en avdelning på 200 personer för operativa uppgifter och med en genomförandeavdelning på uppskattningsvis 32 personer. Genomförandeavdelningens uppdrag pågår cirka sex månader och består av mottagnings- och istandsättningsarbete på basen.

Enligt redogörelsen kommer Finlands deltagande i operation Althea att 2004—2005 medfö-

ra tidigare obudgerade nettotilläggskostnader på ca 17,5 miljoner euro.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Operation Althea, som inleds i Bosnien och Hercegovina i december 2004, är EU:s tredje militära krishanteringsoperation. Den är till personalstyrkan mycket mer omfattande än EU:s tidigare operationer i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien (FYROM) och Demokratiska republiken Kongo 2003. I inledningsskedet är det meningen att ca 7 000 personer ska delta i operation Althea, med andra ord ungefär lika många som ingår i slutskedet av den Natoleda SFOR-operationen i Bosnien och Hercegovina.

Enligt redogörelsen har säkerhetssituationen i Bosnien och Hercegovina förbättrats, men läget i landet är fortfarande instabilt och världssamfundets närvaro nödvändig. Försvarsutskottet påpekar att oroligheterna i Kosovo i mars visar att situationen på västra Balkanhalvön mycket snabbt kan förvärras. Det är ändå viktigt att omfattningen och karaktären på EU-operationen vid behov kan ändras när situationen förändras, och utskottet hoppas att den internationella militära närvaron i Bosnien och Hercegovina kan minska planenligt.

Det är enligt redogörelsen meningen att reglerna om användning av maktmedel (insatsreglerna) ska godkännas av EU-rådet (allmänna frågor och yttre förbindelser) den 11 oktober 2004. Reglerna kommer enligt redogörelsen och enligt inhämtad information att vara mycket snarlika dem som gäller SFOR-operationen. Dessutom kommer reglerna enligt uppgift inte heller att avvika från reglerna för operationerna Concordia i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien och KFOR i Kosovo.

Försvarsutskottet noterar på grundval av inhämtad utredning att innehållet i reglerna inte kommer att vara problematiskt för Finlands del. Eftersom innehållet i insatsreglerna enligt 2 § i lagen om fredsbevarande verksamhet är avgörande för hur riksdagen är med och beslutar om

Finlands deltagande i fredsbevarande operationer, anser utskottet att det i viss mån är problematiskt att riksdagen inte exakt känner till innehållet i insatsreglerna när den behandlar Finlands deltagande.

Utskottet anser det vara viktigt att Finland för sin del försöker se till att insatsreglerna i framtiden är godkända när riksdagen behandlar Finlands deltagande i en operation. Detta är enligt utskottet ännu viktigare om beredningstiderna för EU:s krishanteringsoperationer kommer att förkortas som planerat.

Det är med tanke på utvecklingen av samarbetet mellan EU och Nato bra att deras permanenta samarbetsarrangemang (de s.k. Berlin plus-arrangemangen) i princip tillämpas på den aktuella operationen, menar utskottet. Genom operation Althea blir det möjligt att bedöma EU:s och Natos samarbetsarrangemang samt de militära och politiska beståndsdelarna av beslutskedjan i EU:s krishanteringsverksamhet inom ramen för en mer omfattande krishanteringsoperation.

Även om Natos SFOR-operation upphör och ansvaret överförs på EU kommer en Natostab på ca 150 personer och ett mindre antal amerikanska soldater att stanna kvar i Bosnien och Hercegovina. Detta är förståeligt med tanke på denna krishanteringsoperations historia och den bosniska regeringens inställning. Försvarsutskottet anser det ändå vara viktigt att EU och Nato både genom att förhandla i förväg och genom att vidta konkreta åtgärder försöker se till att deras respektive roll och ansvar är så tydliga som möjligt inom den region som operationen gäller.

Finland skall enligt avsikt vara en ramnation för den norra multinationella styrkan (Multinational Task Force North) fram till sommaren 2005. Totalt uppgår denna styrka till 1 200 personer, och enligt uppgift ingår det utöver Finland trupper från 10 EU- eller Natoländer i styrkan, dvs. Irland, Österrike, Polen, Portugal,

Sverige, Slovenien, Tjeckien, Turkiet, Grekland och Estland. Försvarsutskottet anser att den roll som ramnation som Finland fått är ett betydande bevis på vårt krishanteringskunnande och det förtroende som Finland åtnjuter.

Utskottet välkomnar att Finland placeras på samma område i Bosnien och Hercegovina som våra tidigare fredbevarande styrkor inom Ifor- och SFOR-operationerna 1996—2003.

Enligt uppgift kommer kostnaderna för operationen 2005 att införlivas i statsbudgeten för det året med hjälp av ett kompletteringsförfarande.

Med hänvisning till inkommen utredning framhåller utskottet samtidigt att de slutliga kostnaderna för Finland på grund av rollen som ramnation står klara först när kostnaderna har fördelats mellan Finland och de övriga staterna i den norra multinationella styrkan.

Utlåtande

Försvarsutskottet föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 17 september 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kauko Juhantalo /cent
vordf. Jaakko Laakso /vänst
medl. Tony Halme /saf
Eero Heinäluoma /sd
Reijo Kallio /sd
Bjarne Kallis /kd
Saara Karhu /sd
Antero Kekkonen /sd

Jere Lahti /saml (delvis)
Kalevi Lamminen /saml
Eero Lankia /cent
Lauri Oinonen /cent
Antti Rantakangas /cent
ers. Eero Akaan-Penttilä /saml
Eero Reijonen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Antti-Juha Pelttari.